

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de Chirill Jelezov,
reprezentat de avocatul Adrian Istrati,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Chirill Jelezov împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, privind constatarea încălcării dreptului la libertate, la un proces echitabil, la un remediu efectiv, la protecția proprietății, repararea prejudiciului material și moral,

împotriva deciziei din 20 martie 2024 a Curții de Apel Chișinău,

*(Dosarul nr. 2ra-727/24
NR. PIGD 2-23125891-01-2ra-03072024)*

Recursul declarat după 1 septembrie 2023.

Nerespectarea obligației de a determina corect legea aplicabilă în fazele procesuale de fond și de apel reprezintă o eroare judiciară, care nu poate fi corectată în recurs. Sarcina identificării cadrului legal nu aparține exclusiv părții reclamante, dar în principal, instanțelor de judecată.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. N. Mazur)
Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Panov, V. Cotorobai, V. Mihaila)

25 iulie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul declarat de Chirill Jelezov, reprezentat de avocatul Adrian Istrati,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Oxana Parfeni,

Gheorghe Stratulat, *judecători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 30 august 2023, Chirill Jelezov a depus o cerere privind constatarea încălcării dreptului la libertate, dreptului la un proces echitabil, dreptul la un remediu efectiv, dreptul la protecția împotriva proprietății, repararea prejudiciului material și moral.

2. În motivarea acțiunii a menționat că în privința acestuia, la 11 aprilie 2018 a fost pornită o cauză penală în baza infracțiunii prevăzută la art. 220 alin. (2) lit. A) și c) din Codul penal. În contextul acestei cauze penale, Chirill Jelezov a fost reținut la 13 aprilie 2018, a fost pus sub învinuire la 14 aprilie 2018 fiindu-i incriminată comiterea infracțiunii prevăzută la art. 220 alin. (2) lit. A) și c) din Codul penal și i-a fost aplicată măsura preventivă – arestul la domiciliu pe un termen de 30 zile începând cu 14 aprilie 2018. Măsura preventivă a fost prelungită pentru încă 30 zile prin Încheierea judecătorului de instrucție din 10 mai 2018 și 8 iunie 2018, 2 iulie 2018. Prin încheierea judecătorului de instrucție din 10 august 2018 a fost înlocuită măsura preventivă arestul la domiciliu cu măsura preventivă – liberarea provizorie sub control judiciar pe un termen de 60 zile. Prin Încheierea judecătorului de instrucție, măsura preventivă liberarea provizorie sub control judiciar a fost prelungită pe un termen de 60 zile, până la 9 decembrie 2018.

3. Chirill Jelezov a fost pus sub o nouă învinuire la 14 iunie 2018, pentru pretinsa comitere a infracțiunii prevăzută la art. 220 alin. (3) din Codul penal.

4. Chirill Jelezov, prin intermediul apărătorilor săi a formulat un șir de cereri formulate de partea apărării în vederea scoaterii de sub urmărire penală a lui Chirill Jelezov și clasarea procesului penal, fiind toate respinse. În susținerea lor, Chirill Jelezov invoca faptul că pretinsa faptă imputată constituie contravenție și nu infracțiune.

5. Prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 5 decembrie 2019 a fost încetat procesul penal de învinuire a lui Chirill Jelezov în comiterea infracțiunii prevăzută la art. 220 alin. (3) din Codul penal, pe motiv că fapta constituie contravenție. Prin aceeași sentință a fost încetat procesul contravențional în privința lui Chirill Jelezov din motivul expirării termenului de prescripție a răspunderii contravenționale. Apelul declarat de către procuror a fost respins ca

nefondat prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 august 2019. Prin decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 1 decembrie 2020 a fost admis recursul ordinar declarat de către procuror și casată decizia Curții de apel Chișinău din 20 august 2019, fiind dispusă rejudecarea cauzei. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2021 a fost respins ca nefondat recursul declarat de procuror, admis din alte motive apelul declarat de avocatul Adrian Istrati în interesele inculpatului Chirill Jelezov și apelul declarat de Jelezov (Bogdanova) Olesea și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit, pentru prima instanță și încetat procesul contravențional în privința lui Jelezov Chirill, în baza art. 90 din Codul contravențional, în legătură cu expirarea termenului de prescripție. Decizia Curții de Apel Chișinău din 28 septembrie 2021 nu a fost contestată de nimeni, devenind irevocabilă la 28 octombrie 2021.

6. Chirill Jelezov a indicat că prin acțiunile ilicite ale Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale și ale instanțelor judecătorești, i-au fost grav încălcate drepturile fundamentale prevăzute la art. 43 din Constituție – dreptul la muncă și la protecția muncii, fiind în imposibilitate de a se angaja în câmpul muncii în perioada de timp 13 aprilie 2018 – 10 august 2018, perioadă în care s-a aflat în stare de arest la domiciliu. În acest sens, a solicitat constatarea de către instanța de judecată a încălcării drepturilor garantate de art. 1 al Protocolului Adițional la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, iar suma prejudiciului material cauzat constituie 24 600 lei. În susținerea acestei pretenții, Chirill Jelezov a făcut referire la art. 3, 5, 6, 8, 13¹ din Legea nr. 1545-XIII/1998, Hotărârea Curții Constituționale privind interpretarea unor prevederi ale art. 4 din Constituție nr. 55 din 14 octombrie 1999, cauza CEDO Rasmussen c. Poloniei din 28 aprilie 2009.

7. Luând în considerațiune cele menționate, Reclamantul a solicitat constatarea de către instanța de judecată a încălcării drepturilor garantate de art. 1 al Protocolului Adițional la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, coroborat cu art. 13 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și art. 6 § 1 din Convenție. În această ordine de idei, luând în considerațiune pretensele suferințe psihice suportate de către Chirill Jelezov, gradul trăirilor negative și disconfortul suportat odată cu supunerea acestor pretense încălcări și consecințe produse vieții familiale și sociale, ultimul consideră că solicitarea sumei de 100 000 lei, cu titlu de compensație, pentru prejudiciul moral suferit poate fi considerată o satisfacție echitabilă și proporțională cu sumele acordate de Curtea Europeană în cauze similare.

8. În altă ordine de idei, Chirill Jelezov a indicat asupra faptului că fapta sa a constituit o contravenție care la acea etapă prevedea ca pedeapsă doar amenda contravențională. Astfel, a indicat că acestuia nu-i puteau fi aplicate măsuri

preventive, or Codul contravențional nu prevede aplicarea unor măsuri preventive pentru persoanele bănuite de comiterea unor contravenții.

9. Astfel, Chirill Jelezov consideră că prejudiciul moral urmează a fi constatat și calculat din cauza emoțiilor negative în urma privării ilegale de libertate, fiind permanent stresat pe o perioadă de 120 zile, timp în care s-ar fi aflat în arest și arest la domiciliu. Acesta a făcut referire la cauzele Scozzari și Giunta împotriva Italiei din 13 iulie 2000, Ciorap nr. 2 împotriva Moldovei, Mașaev împotriva Moldovei, Ganea împotriva Moldovei, Cristina Boicenco împotriva Moldovei, Cristina Boicenco împotriva Moldovei, Mătăsaru și Savițchi împotriva Moldovei, Brega împotriva Moldovei. În susținerea pretențiilor sale a făcut referire la art. 2036, 2037 din Codul civil, Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, art. 9 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966 și art. 5 din Convenție Europeană pentru Drepturile Omului.

10. În speță, Chirill Jelezov insistă că la stabilirea cuantumului despăgubirilor morale, pentru încălcarea art. 5 din CEDO, să aibă loc prin aplicarea directă a Convenției în cazul său și respectiv să-i fie admisă spre încasare suma de 240 000 lei. Pentru prejudiciul moral suferit de acesta, ar urma să se țină cont de hotărârile CtEDO în care pentru violarea art. 5 din Convenție, Curtea a acordat compensații de aproximativ 2000 lei pentru fiecare zi de detenție ilegală.

11. De asemenea, Chirill Jelezov consideră că a fost ilegal privat de dreptul la libera circulație, întruniri și altele, fiindu-i aplicată în cadrul cauzei penale și măsura preventivă liberarea provizorie sub control judiciar pe un termen de 116 zile. Pentru aceste zile, de asemenea susține că are dreptul la o compensare a prejudiciului moral în mărime de 58 000 lei, câte 500 lei pentru fiecare zi de măsură preventivă liberarea provizorie sub control judiciar. În acest sens a invocat aplicarea art. 12 alin. (4) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.

12. Prin acțiunea sa, Chirill Jelezov a solicitat:

2. A constata faptul încălcării reclamantului Jelezov Chirill a drepturilor garantate de art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (dreptul la libertate și la siguranță), din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale (dreptul la un remediu efectiv) și art. 6 § 1 (dreptul la un proces echitabil);

3. A încasa din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerul Justiției în beneficiul reclamantului Jelezov Chirill pentru încălcarea drepturilor garantate de art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (dreptul la libertate și la siguranță), din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale (dreptul la un remediu efectiv) și art. 6 § 1 (dreptul la un proces echitabil), cu titlul de prejudiciu moral suma de 298 000 (două sute nouăzeci și opt mii) lei.

4. A constata faptul încălcării reclamantului Jelezov Chirill a drepturilor garantate de art. 1 al Protocolului Adițional la Convenția Europeană pentru

Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale (protecția proprietății).

5. A încasa din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerul Justiției în beneficiul reclamantului Jelezov Chirill încălcarea drepturilor garantate de art. 1 al Protocolului Adițional la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale (protecția proprietății) cu titlul de prejudiciu moral suma de 100 000,00 (una suta mii) lei.

6. A încasa din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerul Justiției în beneficiul reclamantului Jelezov Chirill încălcarea drepturilor garantate de art. 1 al Protocolului Adițional la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale (protecția proprietății) cu titlul de prejudiciu material suma de 24 600 (douăzeci și patru mii șase sute lei cu titlu de câștig mediu lunar.

7. Compensarea cheltuielilor de judecată suportate de reclamantul Jelezov Chirill pentru acordarea asistenței juridice în cadrul prezentei cauze.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

13. Prin hotărârea din 15 decembrie 2023 a Judecătoria Chișinău sediul Centru, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

14. În motivarea acestei soluții, prima instanță a indicat că în cazul de față nu sunt aplicabile prevederile art. 3 și 6 a Legii 1545/2018 din motiv că cauza penală în privința lui Chirill Jelezov nu a încetat pe temeuri de reabilitare. La fel, a motivat că este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organele de drept, ceea ce nu se regăsește în speță. Astfel, nici temei legal de admitere a cererii de bază de constatare a încălcării drepturilor reclamantului, cât și a celor subsidiare: de încasare a prejudiciului material și moral, cheltuielilor de judecată nu ar fi.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

15. La 21 decembrie 2023, Chirill Jelezov, reprezentat de avocatul Adrian Istrati, a depus apel împotriva hotărârii din 15 decembrie 2023, solicitând casarea integrală a acesteia și pronunțarea unei decizii noi potrivit modului prevăzut pentru prima instanță prin care acțiunea va fi admisă în modul formulat.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

16. Prin decizia din 20 martie 2024 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Chirill Jelezov, prin intermediul reprezentantului său, Adrian

Istrati și a fost menținută hotărârea Judecătorei Chișinău sediul Centru din 15 decembrie 2023.

17. În motivarea soluției, instanța de apel a constatat că prima instanță a determinat corect raportul juridic dedus judecății, circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei au fost stabilite și elucidate pe deplin, probelor prezentate le-a fost dată o apreciere completă, obiectivă și sub toate aspectele, iar hotărârea ar fi legală și întemeiată, adoptată cu respectarea drepturilor și intereselor legale a participanților la proces.

18. În concluzie, deoarece acțiunea lui Chirill Jelezov nu ar cădea sub incidența prevederilor Legii nr. 1545 din 15 februarie 1998, drept efect, instanța de apel a considerat neîntemeiată pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de drept.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

19. La 17 iunie 2024, avocatul Adrian Istrati, în interesele lui Chirill Jelezov, a depus o cerere de recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 20 martie 2024 prin care a solicitat casarea integrală a deciziei și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului prevăzut pentru prima instanță prin care acțiunea va fi admisă în modul solicitat.

20. În general, recurentul a reiterat argumentele prezentate în susținerea acțiunii și în susținerea cererii de apel, subliniind că situația sa este similară cauzei Litshauer c. Republicii Moldova, în care deja s-a constatat încălcarea drepturilor, în modul în care o solicită recurentul.

21. Recurentul a indicat în calitate de temei al recursului, prevederile art. 432 alin. (1) lit. a), b), e) din Codul de procedură civilă,
„a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;
b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;
e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor”.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

22. Art. 434 alin.(1) – (2) din Codul de procedură civilă:
„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

23. Art. 431 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție”.

24. Art. 432 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă:

„Recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

c) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen;

d) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Temeiurile menționate la alin. (1) lit. d)–f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.”

25. Art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept:

c) să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

26. Art. 183 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă:

„(1) După ce primește cererea de chemare în judecată, judecătorul pregătește cauza pentru dezbateri judiciare pentru a asigura judecarea ei justă și promptă.

(2) Pregătirea pentru dezbateri judiciare este obligatorie pentru orice cauză civilă și are ca scop:

a) precizarea legii care urmează a fi aplicată și determinarea raporturilor juridice dintre părți;

b) constatarea circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei;

c) stabilirea componenței participanților la proces și implicarea în proces a altor persoane;

d) prezentarea tuturor probelor;

e) evaluarea oportunităților de soluționare a litigiului prin mediere;

f) examinarea și deciderea în privința cererilor depuse și neexamine de instanța de judecată privind efectuarea expertizei, numirea/recuzarea expertului, reclamarea probelor, asigurarea acțiunii;

g) stabilirea termenelor pentru efectuarea actelor procedurale;

h) stabilirea locului, a datei, a orei și a duratei ședinței de judecată;

i) stabilirea ordinii și timpului necesar pentru audierea martorilor, a experților sau a altor persoane, pentru efectuarea altor acte procedurale.”

27. Art. 185 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„(1) Judecătorul, în faza de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare, îndeplinește următoarele acte:

a) soluționează problema intervenirii în proces a coreclamanților, copârșitorilor și intervenienților;

a¹) concretizează dacă reclamantul a prezentat toate probele, oferind, la solicitare, un termen suficient pentru prezentarea sau reclamarea probelor;

b) expediază pîrîtului și, după caz, intervenientului copiile de pe cererea de chemare în judecată și de pe înscrisurile anexate la ea întru confirmarea pretențiilor reclamantului și stabilește data pînă la care pîrîtul și, după caz, intervenientul urmează să prezinte o referință scrisă privind acțiunea reclamantului și toate probele necesare;

c) remite reclamantului și, după caz, intervenientului copiile de pe referință și de pe înscrisurile anexate la ea și stabilește data pînă la care urmează să fie prezentate toate probele suplimentare;

c¹) remite pîrîtului și, după caz, intervenientului principal copiile de pe înscrisurile prezentate suplimentar de către reclamant sau intervenientul principal după studierea referinței;

d) ia măsuri pentru concilierea părților, explică părților dreptul de a recurge la mediere, le informează despre esența, avantajele și efectele medierii sau le propune să participe la o ședință de informare cu privire la soluționarea litigiilor prin mediere;

e) explică părților dreptul de a recurge la arbitraj pentru soluționarea litigiului și efectele unui astfel de act;

f) soluționează problema citării în ședință de judecată a martorilor sau îi interoghează la locul aflării lor, conform art.136 alin.(1);

g) în condițiile prevăzute de lege, reclamă organizațiilor și persoanelor fizice probele necesare;

h) la solicitarea părților sau în cazurile prevăzute de lege, dispune din oficiu efectuarea expertizei;

i) rezolvă problema introducerii în proces a specialistului sau interpretului;

j) în caz de urgență, la cererea părților, cercetează la fața locului înscrisurile și probele materiale, cu înștiințarea participanților la proces;

k) trimite delegații judecătorești;

l) soluționează problema asigurării acțiunii;

m) soluționează, la cerere sau din oficiu, problema strămutării cauzei la o altă instanță judecătorească;

n) la cerere, soluționează excepția de tardivitate a pretențiilor;

o) soluționează primirea cererii de modificare a cererii de chemare în judecată sau, după caz, a cererii reconvenționale, în condițiile art. 60 alin. (2¹) și (3) sau, respectiv, art. 173;

p) explică participanților la proces consecințele încălcării termenelor de efectuare a actelor de procedură;

q) soluționează cererile participanților la proces privind încetarea procesului sau scoaterea cererii de pe rol;

r) coordonează cu părțile stabilirea datei ședinței de judecată, inclusiv prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor;

- s) stabilește ordinea și durata necesară pentru audierea martorilor, a experților, a specialiștilor, precum și pentru efectuarea altor acte procedurale;
- t) stabilește locul, data, ora și durata ședinței de judecată;
- u) efectuează alte acte procedurale.”

28. Art. 4 din Codul de procedură civilă:

„Sarcinile procedurii civile constau în judecarea justă, în termen rezonabil, a cauzelor de apărare a drepturilor încălcate sau contestate, a libertăților și a intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice și asociațiilor lor, ale autorităților publice și ale altor persoane care sînt subiecte ale raporturilor juridice civile, familiale, de muncă și ale altor raporturi juridice, precum și în apărarea intereselor statului și ale societății, în consolidarea legalității și a ordinii de drept, în prevenirea cazurilor de încălcare a legii.”

29. Art. 166 alin. (2) lit. e) din Codul de procedură civilă:

„(2) În cererea de chemare în judecată se indică: e) circumstanțele de fapt și de drept pe care reclamantul își întemeiază pretențiile și toate probele de care acesta dispune în momentul depunerii cererii.”

30. Art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

- a. dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent;
- b. dacă a făcut obiectul unei arestări sau dețineri legale pentru nerespectarea unei hotărâri pronunțate de un tribunal, conform legii, ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege;
- c. dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a se bănui că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice ale necesității de a-l împiedica să săvârșească o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia;
- d. dacă este vorba de detenția legală a unui minor, hotărâtă pentru educația sa sub supraveghere sau despre detenția sa legală, în vederea aducerii sale în fața autorității competente;
- e. dacă este vorba despre detenția legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond;
- f. dacă este vorba despre arestarea sau detenția legală a unei persoane în scopul împiedicării pătrunderii ilegale pe teritoriu sau împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare ori de extrădare.

2. Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în cel mai scurt termen și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa.

3. Orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.

4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau detenție are dreptul să introducă recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității detenției sale și să dispună eliberarea sa dacă detenția este ilegală.
5. Orice persoană, victimă a unei arestări sau dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol, are dreptul la reparații.”

31. Art. 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.”

32. Art. 1 din Protocolul Adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional. Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

33. Sub aspectul termenului de declarare a recursului, Completul de judecată menționează că, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei în ședință publică la 20 martie 2024 (Vol. II, f.d. 85-86).

34. Totodată, la 23 mai 2023, în adresa participanților la proces a fost expediată Decizia motivată a Curții de Apel Chișinău din 20 martie 2024 (Vol. II, f.d. 96). Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că recursul declarat la 17 iunie 2024 de către Chirill Jelezov, reprezentat de avocatul Adrian Istrati, se consideră depus în termenul stabilit de art. 434 din Codul de procedură civilă.

35. Studiind materialele dosarului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat, iar decizia Curții de Apel Chișinău din 20 martie 2024 pasibilă de casare integrală, reieșind din umătoarele considerațiuni.

36. Problematika cauzei vizează, în esență, dacă instanțele inferioare au examinat litigiul multiaspectual, ținând cont de toate aspectele juridice invocate de reclamant. În cererea sa de chemare în judecată, Chirill Jelezov a făcut trimitere

expresă și la Legea nr. 1545/1998, însă, prin pretențiile formulate, a solicitat constatarea încălcării prevederilor art. 5 a Convenției Europene a Drepturilor Omului prin aplicarea directă și repararea, în acest sens, a prejudiciului cauzat. Cu toate acestea, instanțele inferioare au analizat cauza exclusiv prin prisma aplicabilității Legii nr. 1545, respingând cererea pe motiv că această lege nu s-ar aplica situației sale (a se vedea pct. 14, 18 din prezenta decizie), fără a se pronunța asupra eventualelor încălcări ale drepturilor garantate de Convenție, art.5, pretenție formulată de reclamant în acțiune și care a rămas fără examinare.

37. Prin [Decizia Curții Constituționale nr. 185 din 20 decembrie 2022](#) de inadmisibilitate a sesizării nr. 139g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 1, 3 și 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești (repararea prejudiciului provocat prin acțiunile ilegale ale agentului constatator) a fost statuat că:

„27. (...) legea contestată nu reprezintă singurul mecanism care reglementează răspunderea patrimonială a autorităților statului în acest sens. (...)

29. Sub acest aspect, Curtea reține că textul „potrivit legii” de la articolul 53 din Constituție nu reclamă în mod expres ca răspunderea patrimonială a statului pentru erorile provocate de către organele de anchetă și instanțele judecătorești să fie reglementată doar de Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998. Dispozițiile legale trebuie citite în coroborare cu celelalte dispoziții incidente ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent (a se vedea HCC nr. 37 din 7 decembrie 2021, § 55).

38. Din analiza acestor considerațiuni rezultă că Curtea Constituțională a subliniat că Legea nr. 1545/1998 nu constituie singurul mecanism juridic prin care o persoană poate pretinde repararea prejudiciului cauzat de acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale instanțelor sau ale altor autorități publice.

39. Deși reclamantul a indicat în textul acțiunii sale dispozițiile acestei legi, instanțele inferioare s-au limitat la a verifica dacă Legea 1545 este aplicabilă situației sale și, constatând că nu este, au respins cererea fără a examina cauza prin prisma pretențiilor formulate, anume aplicarea directă a CEDO și repararea prejudiciului cauzat prin, prin aplicarea art.5.

40. Totuși, prin Decizia nr. 185 din 20 decembrie 2022, Curtea Constituțională a reținut că articolul 53 din Constituție nu impune reglementarea exclusivă a răspunderii patrimoniale a statului prin Legea 1545, iar textele legale incidente trebuie interpretate ca parte a unui sistem juridic coerent. În acest sens, Curtea a oferit exemplul articolelor 383 și 384 din Codul contravențional, care prevăd posibilitatea despăgubirii în cazul constatării caracterului ilicit al acțiunilor autorităților contravenționale. Însă, normele generale ale răspunderii delictuale din Codul civil rămân oricând aplicabile.

41. În acest context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel contestate denotă o interpretare a legii care este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție.

42. Astfel, în pct. 1 al [Hotărârii Plenumului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale](#) a fost statuat că „*Convenția Europeană și Protocoalele adiționale la ea (nr. 1,2,3,4,5,6,7,8 și 11) constituie tratate internaționale la care Republica Moldova este parte, la aplicarea cărora instanțele judecătorești urmează să țină cont de prevederile art. 4 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, de prevederile hotărârii Curții Constituționale nr. 55 din 14 octombrie 1999 „Privind interpretarea unor prevederi ale art. 4 din Constituția Republicii Moldova” din care rezultă că, Convenția Europeană constituie o parte integrantă a sistemului legal intern și, respectiv, prevederile ei trebuie aplicate direct ca o oricare altă lege a Republicii Moldova, ultima avînd prioritate față de restul legilor interne care îi contravin.*

Acest fapt rezultă și din conținutul art. 53 din Convenția Europeană, potrivit căruia nici o dispoziție din prezenta Convenție nu va fi interpretată ca limitînd sau aducînd atingere drepturilor omului și libertăților fundamentale, care ar putea fi recunoscute conform legilor oricărei părți contractante sau oricărei alte convenții la care această parte contractantă este parte.

În același timp, atît Codul de procedură civilă, cît și Codul de procedură penală prevăd că tratatele internaționale au prioritate față de legislația internă și cer judecătorilor să aplice direct prevederile tratatelor internaționale.

În acest sens, sarcina primordială cu privire la aplicarea prevederilor Convenției Europene revine instanțelor naționale. Astfel, la judecarea cauzelor, instanțele de judecată trebuie să verifice dacă legea sau actul, care urmează a fi aplicate și care prevede drepturi și libertăți proclamate de Convenția Europeană, sînt compatibile cu prevederile acesteia.

În caz de incompatibilitate, instanțele judecătorești vor aplica direct prevederile Convenției Europene, despre acest fapt fiind menționat în actele judecătorești de dispoziție pronunțate”.

43. În decizia nr. [2ra-1718/22](#) din 22 februarie 2023, Curtea Supremă de Justiție a accentuat că „*din moment ce preeminența dreptului constituie un principiu fundamental al democrației și al Convenției, nu putea exista nicio așteptare, în baza Convenției sau de altă natură, potrivit căreia Curtea Supremă trebuia să ignore sau să nu aibă în vedere nereguli procedurale evidente. (...)*

Astfel, respectând principiile dreptului procesual civil, instanței de apel îi revenea obligația de a determina toate componentele acțiunii civile, și în special obiectul acțiunii civile și temeiurile acesteia. Obiectul acțiunii civile îl formează

pretențiile reclamantului față de pârât, adresate instanței de judecată în scopul apărării propriilor drepturi și care reies din raportul material-litigios și în privința cărora instanța de judecată urmează să se expună prin hotărâre.

Prin urmare, instanța de judecată și de apel trebuie să determine raportul material-litigios dintre părți întru constatarea corectă a specificului obiectului acțiunii civile și temeiului acesteia. Subsecvent identificării raporturilor dintre părți, instanța de judecată urmează să stabilească obiectul probațiunii în cauza dedusă judecătii, circumstanță care presupune în sine conturarea faptelor juridice prin care se justifică pretențiile și obiecțiile părților și fără de care este imposibilă soluționarea justă a litigiului. (...)

Judecând recursul, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar să menționeze că, Constituția Republicii Moldova proclamă valori supreme, drepturile și libertățile omului constituind o valoare fundamentală, și impune statului îndatorirea primordială de a respecta și ocroti persoana. (...)

Astfel, dreptul persoanei de a se adresa justiției este o condiție sine qua non în asigurarea eficienței exercitării drepturilor și libertăților sale. Pentru a concretiza și a conferi plenitudine dreptului de acces liber la justiție, legiuitorul dezvoltă normele constituționale în legile organice.

Principiile generale și normele dreptului internațional și ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, constituie elemente ale dreptului procesual civil și dau naștere nemijlocit drepturilor și libertăților omului în procesul civil.

Normele care reglementează accesul liber la justiție în condiții egale la nivel de principiu sînt prevăzute în art. 5 și art. 22 din Codul de procedură civilă. (...)

Nici unei persoane nu i se va refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

Colegiul învederează că, dreptul accesului liber la justiție este unul fundamental, fiind mai mult decât un simplu drept, asigurând respectarea și realizarea tuturor celorlalte drepturi și garanții procedurale ale reclamantului.

Prin formula expusă în art. 5 alin. (2) din Codul de procedură civilă, legiuitorul garantează reclamantului accesul liber la justiție, indiferent de existența sau inexistența cadrului normativ, astfel fiind exclus refuzul în realizarea dreptului reclamantului la instanță pe motiv de inexistență a unor prevederi legale exprese, care ar reglementa raportul social supus cercetării judiciare sau în caz de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare. Prin această formulă legiuitorul a exclus orice formă de limitare a accesului reclamantului la instanță în baza temeiului legat de materia diferită examinării.

În acest sens și având în vedere art. 13 din Convenție, Colegiul evidențiază că în cazul în care acțiunea privind compensarea prejudiciilor pentru violarea art. 5 din Convenție nu cade sub incidența nici unei Legi naționale, judecătorii vor soluționa cauza aplicând direct prevederile Convenției și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

La examinarea cauzelor în care se invocă violarea prevederilor Convenției, se va ține cont de jurisprudența Curții Europene atât în cauzele examinate împotriva Republicii Moldova, cât și în alte cauze adresate împotriva altor state.

Examinând acțiunea privind constatarea încălcării art. 5 §1 din Convenție, se va stabili dacă a avut loc o violare a Convenției (aspectul cu privire la fondul cauzei) și, în cazul în care se constată că a avut loc o violare, se vor acorda compensațiile justificate în raport cu circumstanțele individuale în speță (aspectul reparației echitabile).”

44. Practica Curții Supreme de Justiție, la care s-a făcut referire confirmă fără echivoc că instanțele naționale nu pot respinge pretențiile unei persoane doar pe motivul că norma juridică invocată de reclamant în textul acțiunii nu este aplicabilă litigiului.

45. Dimpotrivă, în asemenea situații, instanțele sunt obligate să analizeze fondul raportului material dedus judecății și să identifice temeiurile juridice relevante pentru soluționarea cauzei, inclusiv prin recurgerea la alte mecanisme legale disponibile, fie că este vorba de aplicarea analogiei legii, a principiilor generale ale dreptului, fie de aplicarea directă a Convenției Europene a Drepturilor Omului și a jurisprudenței Curții Europene.

46. În plus, potrivit art. 240 alin. (3) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.

47. Instanța de judecată investită cu judecarea unei cauze civile, nu este chemată să se limiteze la o simplă verificare a cadrului legal indicat de reclamant, respectiv la a răspunde întrebării dacă prevederile legale invocate în cererea de chemare în judecată permit sau nu satisfacerea pretențiilor formulate. Judecarea cauzei nu se reduce la o analiză formală a normei selectate de reclamant, ci presupune parcurgerea pretențiilor formulate și identificarea de către instanța de judecată a cadrului legal aplicabil raportului dedus judecății, mai ales în situația în care constată că cel indicat de reclamant este inaplicabil.

48. În virtutea rolului instanței de judecată și a sarcinilor procedurii civile stabilite de art. 4 din Codul de procedură civilă, aceasta este obligată să soluționeze litigiul în mod just, ceea ce implică o examinare de fond a raportului material litigios și, dacă este cazul, recalificarea temeiului juridic în unul legal aplicabil.

49. Este irelevant că recurentul în cererea sa de chemare în judecată și în cererea sa de apel a făcut sau nu trimitere la texte de lege inaplicabile situației sale, întrucât potrivit art. 5 alin. (2) din Codul de procedură civilă, niciunei persoane nu i se poate refuza apărarea judiciară din motivul inexistenței, imperfecțiunii, coliziunii

sau obscurității legislației aplicabile. Acest principiu exclude orice refuz de examinare a fondului doar că norma invocată nu se aplică.

50. Raționamentele date sunt cu atât mai valabile, cu cât recurentul atât în cererea de chemare în judecată și în cererea de apel a solicitat și aplicarea directă a Convenției Europene pentru Drepturile Omului. Atât prima instanță, cât și instanța de apel au rămas tăcute la acest subiect. În absența unui răspuns specific și expres, este imposibil de determinat dacă instanțele inferioare au neglijat acest argument invocat sau dacă au intenționat să-l respingă și, în această ultimă ipoteză, care puteau fi motivele acestei decizii.

51. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că omisiunea de către instanțele inferioare a precizării legii care urmează a fi aplicată și determinarea raporturilor juridice dintre părți reprezintă o eroare judiciară ce nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

52. În acest sens, completul de judecată accentuează că în jurisprudența sa, în cauza *Covalenco v. Republica Moldova* nr. [72164/14](#) din 16 iunie 2020, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a constatat că Curtea Supremă de Justiție a examinat cauza chiar de la început, înlocuind aprecierile date anterior circumstanțelor de fapt și de drept de către instanțele inferioare cu cele proprii, acționând ca și cum cauza nu ar fi fost examinată de către aceste instanțe (§ 25).

53. Precizarea legii care urmează a fi aplicată reprezintă primul și unul dintre cele mai esențiale scopuri al etapei de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare, așa cum rezultă din art. 183 alin. (2) lit. a) din Codul de procedură civilă. De această determinare corectă depind toate celelalte acțiuni ale instanței prevăzute la art. 183 alin. (2) și art. 185 alin. (1) din Codul de procedură civilă și o îndeplinire corespunzătoare a acestei obligații îndeplinește standardul analizei multiaspectuale a cauzei.

54. În această logică, instanța de recurs nu poate, pentru prima dată în fața sa, să determine legea aplicabilă litigiului fără a risca să substituie complet instanțele inferioare. În plus, dacă instanța de recurs ar înlocui circumstanțele de drept indicate anterior în actele de dispoziție contestate ale instanțelor ierarhic inferioare cu cele proprii, aceasta s-ar substitui instanțelor inferioare în analiza multiaspectuală a cauzei și ar fi pusă în situația să examineze cauza ca și cum aceasta nu ar fi fost examinată în prima instanță și în apel.

55. În concluzie, omisiunea analizei multiaspectuale a cauzei de către instanțele inferioare reprezintă o eroare judiciară, care nu poate fi corectată în recurs. Sarcina identificării cadrului legal nu aparține exclusiv părții reclamante, ci și, în principal, instanțelor de judecată.

56. Din motivele menționate, completul de judecată a Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul și de a casa integral decizia Curții de Apel Chișinău din 20 martie 2024 și de a transmite cauza spre rejudecare în instanța de apel în alt complet de judecată.

57. În conformitate cu art. 431 alin. (1), art. 432 alin. (1) lit. a) și art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul avocatului Adrian Istrati, în interesele lui Chirill Jelezov.

Casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 20 martie 2024 și transmite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Centru în alt complet de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Gheorghe Stratulat